

אזרחות, 1 יח"ל, 034103

שים לב!

השאלות במבחן יחוברו מהחומר המפורט להלן.

פירוט הנושאים מבוסס על חוזר המפמ"ר לאזרחות לשנת תשע"א, על פי תכנית הלימודים באזרחות בחטיבה העליונה לבתי ספר יהודיים (כלליים ודתיים), ערביים ודרוזיים, מהדורה מעודכנת, ירושלים ה'תשס"ב.

שים לב: פירוט הנושאים אינו כולל הפניות לספרי הלימוד המאושרים, אלא לנושאים בלבד.
יש להשלים תכנים שאינם נכללים או אינם מעודכנים בספרי הלימוד, על פי תכנית הלימודים.

- * הכרזת העצמאות
- * מדינת ישראל – מדינה יהודית
  - לאום ומדינת לאום
  - סוגיית הזהות של אזרחי ישראל
  - מאפיינייה של מדינת ישראל כמדינה יהודית
- * מהי דמוקרטיה?
  - הרעיון הדמוקרטי: חירות ושוויון – ערכי יסוד בדמוקרטיה
  - המדינה הדמוקרטית: הגדרות וגישות
- * עקרונות המשטר הדמוקרטי
  - עקרון שלטון העם
  - עקרון הפלורליזם, סובלנות והסכמייות
  - עקרון הכרעת הרוב
  - עקרון זכויות האדם והאזרח
  - עקרון הגבלת השלטון
  - עקרון שלטון החוק
- * המשטר במדינת ישראל
  - היסודות החוקתיים של מדינת ישראל (לא כולל: הוויכוח על החוקה בישראל, המהפכה החוקתית, חקיקה שיפוטית)
  - הרשות המחוקקת: הכנסת (בק: תהליך החקיקה)
  - הרשות המבצעת: הממשלה (בק: סמכויות הממשלה ותפקידיה, אחריות ממשלתית ומיניסטריאלית)
  - הרשות השופטת: בתי המשפט (בק: — מבנה מערכת המשפט בישראל
 — אי-התלות של הרשות השופטת
 — דרכי מינוי שופטים)

שים לב: ראה המשך בעמוד הבא.

מבנה הבחינה

שים לב: מבנה הבחינה בפרק השלישי שונה מן המבנה שהיה נהוג עד קיץ תשס"ט.

פרק ראשון – אירועים (14 נקודות)

יש לענות על שאלה אחת מבין שתיים (אירוע שיש בו שני צדדים).

פרק שני – שאלות ידע (40 נקודות)

יש לענות על ארבע שאלות מבין שבע שאלות:

על שלוש מבין חמש שאלות (שאלות ידע פשוטות): לכל שאלה – 9 נקודות,

ועל אחת מבין שתי שאלות (שאלות ידע מורכבות) – 13 נקודות.

פרק שלישי – טקסט (24 נקודות)

בפרק זה יהיה קטע אחד. יש לענות על שתיים מבין שלוש שאלות הקשורות אליו: לכל שאלה – 12 נקודות.

פרק רביעי – אירועים (22 נקודות)

יש לענות על שתי שאלות מבין ארבע שאלות: לכל שאלה – 11 נקודות.

אזרחות, 2 יח"ל, 034114

שים לב!

השאלות במבחן יחוברו מהחומר המפורט להלן.

פירוט הנושאים מבוסס על חוזר המפמ"ר לאזרחות לשנת תשע"ב, על פי תכנית הלימודים באזרחות בחטיבה העליונה לבתי ספר יהודיים (כלליים ודתיים), ערביים ודרוזיים, מהדורה מעודכנת, ירושלים ה'תשס"ב.

שים לב: פירוט הנושאים אינו כולל הפניות לספרי הלימוד המאושרים, אלא לנושאים בלבד.
יש להשלים תכנים שאינם נכללים או אינם מעודכנים בספרי הלימוד, על פי תכנית הלימודים.

- א. הכרות העצמאות
כולל תוספת: תכנית החלוקה (פריט חדש)
- ב. מדינת ישראל כמדינה יהודית
1. מאפייני זהות
  2. מהי מדינה, לאומיות ומדינות לאום
  3. מאפייניה של מדינת ישראל כמדינה יהודית: חקיקה
  4. מעמדם של המיעוטים הלאומיים בישראל
- ג. מהי דמוקרטיה? ערכים, עקרונות ומאפיינים של המשטר הדמוקרטי
1. ערכי יסוד של הדמוקרטיה – חירות ושוויון, הרעיון הדמוקרטי (כולל: המובנים המהותי והפורמלי של הדמוקרטיה)
  2. גישות כלכליות חברתיות (ליברלית וסוציאל-דמוקרטית) כולל עדכון והשלמה: מדריך למורה – גישות חברתיות כלכליות בדמוקרטיה.
  - תוספת לימודית: מדינת רווחה
  3. עקרון שלטון העם (כולל סוגי דמוקרטיה: ישירה ועקיפה, שיטות ממשל: פרלמנטרית ונשיאותית)
  4. עקרון הכרעת הרוב
  5. סובלנות, פלורליזם והסכמיות
  6. זכויות האדם והאזרח
  - זכויות טבעיות/בסיסיות
  - זכויות חברתיות
  - עדכון והשלמה: מדריך למורה – זכויות חברתיות
  - זכויות קבוצה/מיעוטים
  8. עקרון הגבלת השלטון
  9. בחירות דמוקרטיות
  11. חוקה
  13. עקרון שלטון החוק (כולל: המובן הפורמלי והמהותי של שלטון החוק)

שים לב: ראה המשך בעמוד הבא.

- ד. המשטר במדינת ישראל
1. יסודות חוקתיים בישראל: שבות ואזרחות
  2. הרשות המחוקקת: תהליך החקיקה
  3. הרשות המבצעת
    - סמכויות הממשלה ותפקידיה
    - אחריות ממשלתית ומיניסטרואלית
  4. הרשות השופטת
    - מבנה מערכת המשפט בישראל
    - איתנות של הרשות השופטת
    - דרכי מינוי שופטים
  6. השסע הלאומי
    - החברה הערבית בישראל
    - החברה הדרוזית בישראל
- כולל: הדרוזים בישראל (פריט חדש)
- אשכול א' (לבתי הספר העבריים)
1. השקפות וגישות לאופייה של מדינת ישראל
  3. הסטטוס-קוו
- אשכול ב' (לבתי הספר העבריים והדרוזיים)
1. שלטון מקומי בישראל
  3. מפלגות בישראל
- כולל: עדכון והשלמה — מדריך למורה: המפלגות בישראל

מבנה הבחינה

- פרק ראשון — אירועים (14 נקודות)
- יש לענות על שאלה אחת מבין שתיים (אירוע שיש בו שני צדדים).
- פרק שני — שאלות ידע (40 נקודות)
- יש לענות על ארבע שאלות מבין שבע שאלות:
- על שלוש מבין חמש שאלות (שאלות ידע פשוטות): לכל שאלה — 9 נקודות, ועל אחת מבין שתי שאלות (שאלות ידע מורכבות) — 13 נקודות.
- פרק שלישי — טקסט (24 נקודות)
- בפרק זה מובאים שני קטעים. הנבחן יענה בק על שאלות הקשורות לקטע העוסק באשכול הנושאים שלמד.
- יש לענות על שתיים מבין שלוש שאלות: לכל שאלה — 12 נקודות.
- פרק רביעי — אירועים (22 נקודות)
- יש לענות על שתי שאלות מבין ארבע שאלות: לכל שאלה — 11 נקודות.

לתשומת לב:

נושאים אלה לא ייכללו בבחינה:

- מאפייני מדינת ישראל כמדינה יהודית: מוסדות וסמלים
- תוספת לימודית: המנון המדינה (פריט חדש)
- האמנה החברתית
- זכויות פוליטיות
- משאל-עם
- חובות האזרח
- הפרדת רשויות
- סוגי עבריינות
- פקודה בלתי חוקית בעליל
- עירוב סמכויות בין הרשויות
- אמצעי פיקוח וביקורת (מוסדיים/פורמליים וחוף-מוסדיים/בלתי פורמליים)
- זכות הדמוקרטיה להגן על עצמה — גבולות בדמוקרטיה
- למה דמוקרטיה — השוואה בין משטרים דמוקרטיים ללא-דמוקרטיים
- מעמדה המשפטי של הכרזת העצמאות
- מדריך למורה: חוק השבות (פריט חדש)
- הוויכוח על כינון החוקה בישראל
- חוקי יסוד
- המהפכה החוקתית והוויכוח בנוגע אליה
- תפקידי הכנסת
- חסינות חברי הכנסת
- הדרג הנבחר מול הדרג המנהלי/הבירוקרטיה הממשלתית
- תהליך כינון הממשלה
- ממשלה קואליציונית
- היועץ המשפטי לממשלה
- מקורות המשפט בישראל
- מערכת המשפט בישראל:
- סוגי משפט
- בג"ץ
- חקיקה שיפוטית
- ישראל — חברה רבת-שסעים (מבוא כללי בנוגע לפלורליזם חברתי בישראל, כולל הגדרת המושג "שסע")
- גורמים ודרכי ביטוי לשסע הלאומי בישראל ודרכי התמודדות עמו
- מדינת ישראל והעם היהודי בתפוצות
- עדכון והשלמה: העם היהודי (פריט חדש)
- השסע הדתי (כולל: קבוצות וזרמים ביהדות, גורמים ודרכי ביטוי לשסע הדתי בישראל ודרכי התמודדות עמו)
- זכויות האדם וזכויות המיעוט בישראל
- תקשורת ופוליטיקה בישראל (כולל: כלי התקשורת כמימוש חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת, תפקידי כלי התקשורת במדינה דמוקרטית, תקשורת ציבורית, התקשורת כמעצבת סדר יום ודעת קהל, השפעת התקשורת על המערכת הפוליטית ועל הבחירות, מידת העצמאות של כלי התקשורת ומגבלות עליהם)

אזרחות, 2 יח"ל, 034204 שאלון מורחב

שים לב!

השאלות במבחן יחוברו מהחומר המפורט להלן.

פירוט הנושאים מבוסס על חוזר המפמ"ר לאזרחות לשנת תשע"ב, על פי תכנית הלימודים באזרחות בחטיבה העליונה לבתי ספר יהודיים (כלליים ודתיים), ערביים ודרוזיים, מהדורה מעודכנת, ירושלים ה'תשס"ב.

שים לב: פירוט הנושאים אינו כולל הפניות לספרי הלימוד המאושרים, אלא לנושאים בלבד.
יש להשלים תכנים שאינם נכללים או אינם מעודכנים בספרי הלימוד, על פי תכנית הלימודים.

- א. הכרזת העצמאות
כולל תוספת: תכנית החלוקה (פריט חדש)
- ב. מדינת ישראל כמדינה יהודית
  1. מאפייני זהות
  2. מהי מדינה, לאומיות ומדינות לאום
  3. מאפיינייה של מדינת ישראל כמדינה יהודית: חקיקה
  4. מעמדם של המיעוטים הלאומיים והדתיים בישראל
- ג. מהי דמוקרטיה? ערכים, עקרונות ומאפיינים של המשטר הדמוקרטי
  1. ערכי יסוד של הדמוקרטיה – חירות ושוויון, הרעיון הדמוקרטי (כולל: המובנים המהותי והפורמלי של הדמוקרטיה)
  2. גישות כלכליות-חברתיות (ליברלית וסוציאל-דמוקרטית) כולל עדכון והשלמה: מדריך למורה – גישות חברתיות-כלכליות בדמוקרטיה
– תוספת לימודית: מדינת רווחה
  3. עקרון שלטון העם
  4. עקרון הכרעת הרוב
  5. סובלנות, פלורליזם והסכמיות
  6. זכויות האדם והאזרח
– זכויות פוליטיות
– זכויות טבעיות/בסיסיות
– זכויות חברתיות
– עדכון והשלמה: מדריך למורה – זכויות חברתיות
– זכויות קבוצה
  8. עקרון הגבלת השלטון
  9. בחירות דמוקרטיות
  11. חוקה
  12. אמצעי פיקוח וביקורת (מוסדיים / פורמליים וחופי-מוסדיים / בלתי פורמליים)
  13. עקרון שלטון החוק (כולל: המובן הפורמלי והמהותי של שלטון החוק)
  14. זכות הדמוקרטיה להגן על עצמה, והתמודדותה עם מצבי חירום – גבולות בדמוקרטיה

- ד. המשטר במדינת ישראל
1. יסודות חוקתיים בישראל: שבות ואזרחות
  2. המשטר בישראל – משטר פרלמנטרי
  3. הרשות המחוקקת: תהליך החקיקה
  4. הרשות המבצעת
    - סמכויות הממשלה ותפקידיה
    - אחריות ממשלתית ומיניסטרילית
  5. הרשות השופטת
    - מבנה מערכת המשפט בישראל
    - איתנות של הרשות השופטת
    - דרכי מינוי שופטים
  6. הפרדת רשויות בישראל: יחסי גומלין בין הרשויות. כולל: עירוב סמכויות בין רשויות השלטון בישראל
  7. פיקוח וביקורת על רשויות השלטון בישראל (כולל: מנגנונים פורמליים: מבקר המדינה, נציב תלונות הציבור, ועדת חקירה ממלכתית, מנגנונים בלתי פורמליים)
  8. מוסד הנשיאות בישראל (כולל: תפקידי הנשיא וסמכויותיו, סמכות החנינה, חסינות הנשיא)
  10. התרבות הפוליטית בישראל
  12. השסע הלאומי
    - החברה הערבית בישראל
    - החברה הדרוזית בישראל
- כולל: הדרוזים בישראל (פריט חדש)
אשכול א' (לבתי הספר העבריים)
1. השקפות וגישות לאופייה של מדינת ישראל
  3. הסטטוס־קוו
- אשכול ב' (לבתי הספר הערביים והדרוזיים)
1. שלטון מקומי בישראל
  3. מפלגות בישראל

מבנה הבחינה

- פרק ראשון – אירועים (14 נקודות)
יש לענות על שאלה אחת מבין שתיים (אירוע שיש בו שני צדדים).
- פרק שני – שאלות ידע (40 נקודות)
יש לענות על ארבע שאלות מבין שבע שאלות:
על שלוש מבין חמש שאלות (שאלות ידע פשוטות): לכל שאלה – 9 נקודות,
ועל אחת מבין שתי שאלות (שאלות ידע מורכבות) – 13 נקודות.
- פרק שלישי – טקסט (24 נקודות)
בפרק זה מובאים שני קטעים. הנבחן יענה בק על שאלות הקשורות לקטע העוסק באשכול הנושאים שלמוד.
יש לענות על שתיים מבין שלוש שאלות: לכל שאלה – 12 נקודות.
- פרק רביעי – אירועים (22 נקודות)
יש לענות על שתי שאלות מבין ארבע שאלות: לכל שאלה – 11 נקודות.

לתשומת לב:

נושאים אלה **לא** ייכללו בבחינה:

- מאפייני מדינת ישראל כמדינה יהודית: מוסדות וסמלים
- תוספת לימודית: המנון המדינה (פריט חדש)
- האמנה החברתית
- סוגי דמוקרטיה: ישירה ועקיפה
- שיטת ממשל: פרלמנטרית ונשיאותית
- משאל-עם
- חובות האזרח
- סוגי עבריות
- פקודה בלתי חוקית בעליל
- למה דמוקרטיה — השוואה בין משטרים דמוקרטיים ללא-דמוקרטיים
- מעמדה המשפטי של הכרזת העצמאות
- מדריך למורה: חוק השבות (פריט חדש)
- הוויכוח על כינון החוקה בישראל
- חוקי יסוד
- המהפכה החוקתית והוויכוח בנוגע אליה
- תפקידי הכנסת
- חסינות חברי הכנסת
- הדרג הנבחר מול הדרג המנהלי (הבירוקרטיה הממשלתית)
- תהליך כינון הממשלה
- ממשלה קואליציונית
- היועץ המשפטי לממשלה
- מקורות המשפט בישראל
- מערכת המשפט בישראל:
- סוגי משפט
- בג"ץ
- חקיקה שיפוטית
- הפרדת רשויות
- ישראל — חברה רבת-שסעים (מבוא כללי בנוגע לפלורליזם חברתי בישראל, כולל הגדרת המושג "שסע", שסעים צולבים וחופפים)
- גורמים ודרכי ביטוי לשסע הלאומי בישראל ודרכי התמודדות עמו
- מדינת ישראל והעם היהודי בתפוצות
- עדכון והשלמה: העם היהודי (פריט חדש)
- בחירות בישראל (כולל: הזכות לבחור ולהיבחר בישראל, תמורות בשיטת הבחירות בישראל והוויכוח בנוגע לשיטה זו)
- השסע הדתי (כולל: קבוצות וזרמים ביהדות, גורמים ודרכי ביטוי לשסע הדתי בישראל ודרכי התמודדות עמו)
- זכויות האדם וזכויות המיעוט בישראל
- תקשורת ופוליטיקה בישראל (כולל: כלי התקשורת כמימוש חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת, תפקידי כלי התקשורת במדינה דמוקרטית, תקשורת ציבורית, התקשורת כמעצבת סדר יום ודעת קהל, השפעת התקשורת על המערכת הפוליטית ועל הבחירות, מידת העצמאות של כלי התקשורת והמגבלות עליהם)

אזרחות, לעולים חדשים, 1 יח"ל, 913131

שים לב!

השאלות במבחן יחוברו מהחומר המפורט להלן.

פירוט הנושאים מבוסס על הספר **אזרחות — האתגר: פרקי אזרחות לחטיבה העליונה**, נ' נוה, הוצאת מט"ח, 2001, על פי פרקי הלימוד המחייבים באזרחות לעולים חדשים לשנה"ל תשע"ב.

* **פרק ראשון:** הכרזת המדינה — הכרזת העצמאות (עמ' 9-14)

* **פרק שני:** המדינה הדמוקרטית (עמ' 18-25)

* **פרק שלישי:** חוקה וחוקי יסוד (עמ' 29)

* **פרק רביעי:** העקרונות לקביעת האזרחות במדינת ישראל (עמ' 44-45)

* **פרק חמישי:** מאפייניה של מדינת ישראל כמדינה יהודית (עמ' 56-59)

* **פרק שביעי:** הבחירות במשטר דמוקרטי (עמ' 78-79)

שיטת הבחירות לכנסת (עמ' 82-86)

* **פרק שמיני:** הרשות המחוקקת (עמ' 94-105)

* **פרק תשיעי:** הרשות המבצעת (עמ' 108-110)

* **פרק עשירי:** הרשות השופטת (עמ' 128-130)

הערה: בעמודי הספר, המפורטים במיקוד ובתכנית הלימודים, יש ללמוד גם את החומר שבמסגרות.

מבנה השאלון

בשאלון שני פרקים.

פרק ראשון (64 נקודות) — בפרק זה שלוש שאלות. הנבחן נדרש לענות על שתיים מן השאלות.

פרק שני (36 נקודות) — בפרק זה חמש שאלות. הנבחן נדרש לענות על שלוש מן השאלות.

שים לב: הנבחן בשאלון זה רשאי להשתמש במילון עברי-לועזי ובמילון לועזי-עברי.

אזרחות, לעולים חדשים, 2 יח"ל, 034202

שים לב!

השאלות במבחן יחוברו מהחומר המפורט להלן.

פירוט הנושאים מבוסס על הספר **אזרחות – האתגר: פרקי אזרחות לחטיבה העליונה**, נ' נוה, הוצאת מט"ח, 2001, על פי פרקי הלימוד המחייבים באזרחות לעולים חדשים לשנה"ל תשע"ב.

- * **פרק ראשון:** הכרזת המדינה – הכרזת העצמאות (עמ' 8-14)
- * **פרק שני:** המדינה הדמוקרטית (עמ' 18-25)
- * **פרק שלישי:** חוקה וחוקי יסוד (עמ' 29)
- * **פרק רביעי:** העקרונות לקביעת האזרחות במדינת ישראל (עמ' 44-45)
- * **פרק חמישי:** מאפיינייה של מדינת ישראל כמדינה יהודית (עמ' 56-59)
- * **פרק שישי:** המשטר הדמוקרטי בישראל (עמ' 72-74)
- * **פרק שביעי:** שיטת הבחירות לכנסת בישראל (עמ' 77-79)
- * **פרק שמיני:** הרשות המחוקקת (עמ' 92-105)
- * **פרק תשיעי:** הרשות המבצעת (עמ' 107-115, לא כולל עמ' 113)
- * **פרק עשירי:** הרשות השופטת (עמ' 128-129)
- * **פרק אחד-עשר:** מנגנוני פיקוח וביקורת על השלטון (עמ' 138-139)
- * **פרק שנים-עשר:** נשיא המדינה (עמ' 152-157)
- * **תקשורת ופוליטיקה:** (עמ' 526-528 בספר "להיות אזרחים בישראל" או: עמ' 356-358 בספר "אזרחות לבגרות")

הערה: בעמודי הספר, המפורטים במיקוד ובתכנית הלימודים, יש ללמוד גם את החומר שבמסגרות.

מבנה השאלון

בשאלון שני פרקים.

פרק ראשון (64 נקודות) – בפרק זה שלוש שאלות. הנבחן נדרש לענות על שתיים מן השאלות.

פרק שני (36 נקודות) – בפרק זה חמש שאלות. הנבחן נדרש לענות על שלוש מן השאלות.

שים לב: הנבחן בשאלון זה רשאי להשתמש במילון עברי-לועזי ובמילון לועזי-עברי.